

Hakan Kuntman'dan radyoculuk hatıraları Radyo kapatanların heykeli dikilmeli!

İTÜ Radyosu 1946'da Gümüşsuyu'ndan yola koyuldu, ardından Taşkışla'ya taşındı, sonra da yayınına Maçka'da devam etti. Bugün Yabancı Diller Yüksek Okulu'nun ve MİAM'ın yer aldığı eski Silâhane binasının arkasındaki iki küçük kulenin arası 70'li yılların ortalarında radyoculara ev sahipliği yapıyordu... O ortamda yetişenlerden biri de bugün İTÜ Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği bölüm başkanı olan Prof. Dr. Hakan Kuntman. Bilimsel araştırmalar, akademik hayat, yazdığı onca makale, yetiştirdiği onca öğrenci, kısacası dünya bir yana, radyoculuk bir yana... Kuntman, o günden bugüne ilgisini ve bağını hiç koparmadığı İTÜ Radyosu tecrübesini bir çırpıda dergimize anlattı...

İTÜ Radyosuyla ilişkiniz nasıl başladı, nasıl bir seyir izledi?

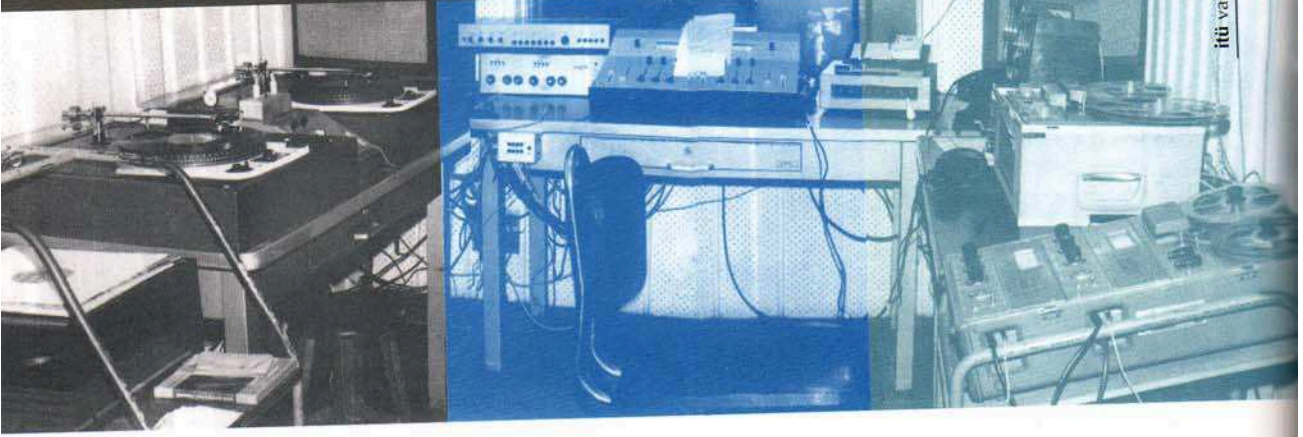
Hakan Kuntman: 1973 yılında, Elektrik Fakültesi'nden mezuniyetimiz için çok az ders kalmıştı. Şu an Işık Üniversitesi rektörü olan Sıddık Yarman, o zaman kendi hocası olan Adnan Ataman'a götürdü beni. Prof. Dr. Ataman o zaman Yüksek Frekans Tekniği kürsüsünün başka-

nıydı. Türkiye'de bu işin öncüsü olan kişidir... Öğrenci olarak Sıddık bey ile beraber radyoya girdik. 74 Şubat'ta mezun olunca, ikimiz resmen, memur olarak göreve başladık. Sıddık Yarman bir yıl sonra doktora için Amerika'ya gitti, ben burada yüksek lisans ve doktoraı tamamladım. 75 sonuna kadar radyoda fiilen yayın yaptım.

Sizi radyoculuğa iten güç, işin teknik yanı mıydı, yoksa müziğe de özel merakınız var mıydı?

Müzik, aileden gelen bir merak. Babam müziğe çok meraklıydı. Halam iyi piyano çalardı, ben de piyano çalarım. İTÜ radyosu benim kendimi bildiğimden beri dinlediğim bir radyodur. Klasik müziği bu şekilde çalan bir istasyon o zaman da yoktu, şu anda da yok. 1946 yılında kurulmuştur, önceleri kısa dalga yayını vardı. Radyonun 42 metre vericisini ve daha sonra kurulan 47 metre vericisini hep dinledim, evdeki Siemens radyomuzdan. Ben 1949 doğumluyum, ilkökula gitmezden önce bile dinlediğimi hatırlıyorum... Küçükliğümden, ilk hatırladığım şey, Atatürk'ün Et-nografya'dan Anıtkabir'e naklidir.

İTÜ Radyosu stüdyosundan bir görünüş, 1977.

Sonra da İTÜ Radyosunun yayınları... Cumartesi hariç, her gün akşam saatlerinde iki saatlik bir yayındı. Orada çocukken duyduğum ses Vural Tekeli'ymiş. Onunla daha sonra tanıştım, radyomuzda çok fazla hizmet vermiş biridir. Vural bey ben girdiğim sıralarda ayrıldı, sonra TRT genel müdür yardımcılığı da yaptı, İstanbul Televizyonu teknik müdürü oldu...

Yayınlar bütün İstanbul'da dinlenebiliyor muydu?

1963 yılında, Beyoğlu'ndan Ataköy'e taşındığımız için dinleyemez oldum. Evimizde FM radyo da yoktu. Sonra dayımın yurtdışından getirdiği FM'li büyük konsolu aldık. Dolayısıyla 69'dan kapanana kadar eksiksiz dinlediğimi söyleyebilirim.

İdarecilik, sunuculuk, teknik bilgi ve programcılık: Anlaşılan o dönem, radyonun her şeyiydiniz.

Tabii. Radyo programlarını da arkadaşlarla birlikte yapardık. Çoğunu da ben yaptım. Mesela ilk konser nakillerini biz yaptık. Maçka G Anfisi bir konser salonudur, biliyorsunuz. Orada İstanbul Devlet Senfoni Orkestrasının konserleri oluyordu. AKM (Kültür Sarayı) yanınca, konserler G Anfisine alınmıştı. Önce bir izleyiciydim, sonra sistemin içinde buldum kendimi. Radyomuz da bizim girdiğimiz yıl, 73'te stereo yayınlara başlamıştı. O konserleri naklen yayınlıyorduk. Meşakkatli bir işti. Bütün konsolu yukarıdan aşağı taşıyorduk, aynı stüdyoyu aşağıya kuruyorduk. Nota bildiğim için kulağım da iyidir. Bir eseri kaydederken hangi enstrümanların

Klasik müziği bu şekilde çalan bir istasyon o zaman da yoktu, şu anda da yok. Kendimi bildim bileli evde İTÜ radyosu dinlenirdi. 74-75 yıllarında fiilen yayın da yaptım. Programlarımı babam da dinlerdi ve bütün anonslarımı kaydederd.

bağlı olduğu mikrofonları açacağı mı, hangisini kısacağı mı bilirim. Çok iyi kayıtlar yaptım, bunlar evimde hâlâ durur... Daha sonra üniversitede akademik göreve, asistanlığa geçtim. Radyo bünyesine önce Emin Dinç, sonra da şu anda Amerika'da profesör olan Oğuz Soysal geldi.

Yaptığınız yayınlar müzik zevkinizi etkiledi mi?

Çok geliştirdi. Bildiğimiz standart bestecilerin dışında, daha az dinlenen bestecilere de aşına oldum. Mesela Bruckner'i, Mahler'i bilmiyordum. Ama bunlar, İTÜ sayesinde şimdi çok sevdiğim besteciler. İTÜ Radyosu müzik eğitimim için ikinci bir kademe oldu.

Programları kimler takip ederdi? Sadık bir dinleyici kitleniz var mıydı?

Çok fazla kişi olduğunu düşünmüyorum dinleyicilerin. Haftalık olarak bastırdığımız program dergisi, 300 kişiye giderdi bildiğim kadarıyla... Radyo, klasik müzik dinleyen insanlara hitap ederdi tabii. Bu durum hocalarımızın zevklerinden kaynaklanmış. Başka şey çalınması-

nı da pek istemezlerdi. Biz bazen biraz aşırıya kaçardık. Mesela caz çaldık, Hoca "niye caz çaldın" diye bize çatarı. Radyonun açılış ve kapanış müziği Mozart'ın "Türk Marşı" dır. Benden sonra gelen arkadaşlardan biri bu eserin elektronik yorumunu çalmış, o yüzden az haf işitmedi. (gülüyor)

Caz da sever miydiniz?

Evet, dinlerdik, hafif müzik de dinlerdik. Ama rock değil... Gürültülü müzikler dinlemezdik. Klasik müzik dinleyenlerin de zevkine hitap edebilecek bazı hafif müzik programlarına itiraz etmedi Adnan bey. O zaman Paul Mauriat, Raymond Lefevre, Werner Müller gibi orkestralar meşhurdur... Radyonun çok güzel bir plak arşivi vardı. Bütün teçhizat, hatta pikapların da bir kısmı, orada yapılmıştı, fakülte içinde çeşitli çalışmaların sonuçlarıydı. Örneğin, konuşmada bir "otomatik kazanç kontrolü" vardır. Konuştuğunuzda sesi düşürür ki, çatlama olmasın; ama sustuğunuzda bir nefes sesi duyarsınız, ben bunu önleyecek bir çalışma yapmıştım ve radyo yayınına sokmuştum bunu... Radyomuzda FM vericisini yapan kişi, aynı zamanda bir orkestra şefi olan Pertev Apaydın'dır. Hem bizde asistanlık yapıyormuş, hem de müzisyenmiş... Stereo kodlayıcıyı yapan kişi de şu anda bizde profesör olan Osman Palamutçuoğulları.

İTÜ Radyosunun ortamını ve yayın tekniğini TRT radyolarıyla karşılaştırırsanız?

O zaman TRT'de stereo yayın yoktu, belki stereo aldıklarını mono-

Hakan Kuntman, 1976.

ya çeviriyorlardı. Bizim stüdyomuz daha iyiydi. TRT de bizim yaptığımız konser yayını kopyalayıp kendi programlarında yayınlıyordu.

İTÜ Radyosunda oldukça erken bir dönemde, 1954'te FM yayınları başlamış. Neden böyle karar alındı?

FM'le kaliteli yayın yapabiliyorsunuz. Genlik modülasyonu dediğimiz orta dalga ve kısa dalga çok dar bantlıdır. Tiz sesleri duyamazsınız. Halbuki sesleri aslına uygun şekilde FM'de verebiliyorsunuz. FM yayını, diğerlerine göre daha az masraflı yapılabiliyor. Daha kolay kurulabili-

yor. Şu anda dikkat ederseniz, orta dalga verici kimse kurmuyor. Özel radyoların hepsi FM'de.

TRT neden FM'i seçmemiş?

Bir devlet politikası. Aslında onların bir FM vericisi vardı, ama başka amaçla, Elmadağ'dan Çamlıca vericisine haberleşmek için link olarak kullanıyorlardı. Orta dalgadaki yayın FM'den de verilebiliyordu yani... Biz 99.6 MHz üzerinden yayın yapıyorduk. FM bandını o dönem pek bilen yoktu, hatta bazı askeri linkler de onun üzerinde çalışıyordu, bizim radyomuzu zaman zaman

Kaçak doktor Richard Kimble'ı hatırlarsınız. Bir akşam, benim nöbetime, dizinin finali denk geldi. Önceden bütün anonslarımı banda aldım. Stüdyodaki eski televizyondan gözümü ayırmadan "Kaçak"ın finalini izledim.

taciz etmişlerdir...

FM bandı, dünya radyoculuk tarihinde bir ilerlemeyi mi gösteriyor?

Tabii. 2. Dünya Savaşına kadar radyolarda kısa, orta ve uzun dalgalar kullanılırdı. Bizim devletin politikası şuydu: Ankara'da bir tane vericileri vardı, -memleket postası derlerdi- bütün Türkiye'ye yayın yapardı. Bir de yerel yayın yapan orta dalga İstanbul Radyosu vardı... Uzun dalga gece-gündüz her yere gider, orta dalga sadece gece gider. Bir de kısa dalgada İzmir Radyosu bulunuyordu. Sonra Antalya, Mersin gibi il radyoları kurulmaya başlandı 60'lı yıllarda, ama hiçbiri FM değildi.

Eski radyolarda dünyanın dört bir yanından şehir isimleri yazardı. İbreyi o şehrin üstüne getirice o istasyonu dinleyebilirdiniz.

Kanımca arabesk müziğin Türkiye'de yayılmasının sebebi de odur. Devlet, Ankara'dan tek bir vericiyle yayın yapıyordu, tekeldi. Güney yörelerinde, insanlar, kendilerine daha zevkli gelen Arap radyolarını dinliyorlardı. O müziğe Türkçe söz yazılmaya başlanınca, bugünkü duruma geldik...

FM bandının dünyadaki gelişimi nasıl?

50'li yıllarda Almanya'da orta dalga istasyon kurulması müttefiklerce yasaklanmış. Almanlar da bunu geliştirmişler, sonra da dünya çapında yaygınlaştı. Orta dalgalar birbirini etkiler. FM ise çok uzağa gitmediği için bir yerde biter, bittiği yerde başka bir istasyon yayın yapabilir... Uzun dalgada dalga boyu

Prof. Dr. Siddik Yarman (Işık Ün.Rektörü), Osman El Suuti (Eski Bakan,Ürdün), Mahir Çelikkat, Hakan Kuntman, 1974.

büyüktür. Dalganın iki ucu arası 1648 metredir. FM ise kabaca 3 metre gibidir. Zaten çok kısa dalga da (Almanca ismiyle, UKW - Ultra Kurz Welle) denirdi FM'e.

Radyo kapatıldığında neler hissettiniz?

TRT'nin avukatı kendine iş aramış herhalde. "Burası TRT dışında yayın yapan bir yer, üstelik sözlü yayın yapıyor" şeklinde bir karar gelmiş. Bu kararı Adnan bey tebliğ etti arkadaşlara ve "kapatın" dedi 1983 yılında. TRT avukatı çok güzel bir şey yaptı, ona madalya vermek gerekir! Bir üniversite radyosunu kapatan avukatı kutlamak lazım! Bir yere de heykelini dikip üstüne de kuşları kondurmak lazım! Oysa dünyanın her yerinde üniversite radyosu var.

Afedersiniz, "sözlü yayın" dedikleri nedir?

"Sayın dinleyiciler, şimdi De Falla'nın 'Büyülü Aşk' balesinden süiti dinliyorsunuz. Falanca orkest-

TRT'nin avukatı kendine iş aramış. "Burası TRT dışında yayın yapan bir yer, üstelik sözlü yayın yapıyor" şeklinde bir karar gelmiş radyoya.

Bir üniversite radyosunu kapattıran avukatı kutlamak lazım! Bir yere de heykelini dikip üstüne kuşları kondurmak lazım!.. Dünyanın her yerinde üniversite radyosu var.

ra çalışıyor..." Sözlü yayın dediği bu, başka hiçbir şey değil... Hoca da artık yılmıştı, bıraktı. Zaten bir sene sonra stüdyo söküldü, bir yerlere atıldı. Daha sonra Gülsün Sağlamer rektör yardımcısıyken, 1995'te bu yayınları canlandırmak istedi. O zaman Reşat Baykal rektördü. Bu amaçla bir stüdyo kuruldu. Buraya

fuara gelen İtalyanlardan bir verici bulundu, yayın yapmaya başladık. 95'le 98 arası kampüs içinde yayın yaptık. Gülsün hanım rektörlüğü sırasında, bunu şehir içinde, açık yayın şeklinde sürdürmeyi arzu etti. Böylece pazarlıkla İtalyanlardan bir verici daha aldık. Ama o dönem Rektörümüzü uyardım, "bunlar bize şehir içinde yayın yaptırmazlar" dedim. "Başlarız, kapatılırsa biter" dedi kendisi. Radyo bu şekilde pek hayata geçemedi, çünkü yayındaki istasyonlardan biri bizi şikayet etti, "yayınımızı engelliyor" diye. RTÜK "mühürlemeye geleceğiz" dedi, sorumlu arkadaş da "gelmenize gerek yok, ben kapatıyorum" dedi. O gün bugündür açık yayılımız yok. Ama internette yayın devam ediyor.

Bugün müzikle ilişkiniz ne seviyede?

Akademik hayat stresli. Eve gittiğimde, yeni bir nota açıyorum, bütün dikkatimi ona yoğunlaştırıp çalmaya başladığımda stres atıyorum.

28 Eylül 1975 Pazar

Istanbul Teknik Üniversitesi Radyosu programı her hafta yayınlanır ve yüzlerce aboneye postayla gönderilirdi. İşte, 1975'ten bir pazar gününün yayın akışı:

- 19.30 Açılış ve Program
- 19.31 Türk Müziği Programı
- 20.20 Hafif Müzik
- 20.40 Zenci Şarkıları... Roger Wagner Korosu
- 21.01 Berlin Operetlerinden Seçmeler... Çeşitli Solist ve Orkestralar;
- 21.22 BRAHMS: Üç Şarkı... Solistler ve Robert Shaw yönetiminde Robert Shaw Korosu.
- 21.32 CHABRIER: "İspanya" Orkestra Rapsodisi... Herbert von Karajan yönetiminde Filarmonia Ork.
- 21.38 FALL: İstanbul Gülü Operetinden Bölümler... Solistler ve Franz Marszelek yönetiminde Büyük Operet Ork.
- 22.00 Hava Raporu, Ertesi Günün Programı ve Kapanış.

Halam rahmetli oldu, şu anda piyanosu bende. Tarihi değeri de var: Osmanlı sarayından Ulviye Sultan'ın piyanosuymuş. Osmanlı hanedanının arması olan notalar var elimde... Sonat düzeyinde şeyler çalabiliyorum. Çocuklarıma da o eğitimi veriyorum, Biri 15, biri 11 yaşında, onlar da gitar, piyano çalıyor.

Sizin hiç dinlemediğiniz tarzda müzikler de dinliyorlar mı?

Dinliyorlar, müdahale etmiyorum. Fazla gürültülü geliyor bana. Ama dinledikleri arasında beğendiklerim de çıkıyor... Sade klasik müziğe saplanmış bir insan değil-

Oğuz Soysal (Prof.Dr., Frostburg University, USA), Y.Müh. Emin Dinç, Müh.Mahir Çelikkanat, 1976.

lim. Bugün evde radyo dinlemiyorum, ama arabamda özellikle alaturka radyoları dinliyorum. Müzik spektrumum geniş. Hatta, İbrahim Tatlıses veya Müslüm Gürses'i de dinlerim. Mesela "Paramparça" şarkısını Teoman'dan da dinliyordum, Müslüm Gürses'ten de... "Aman, kulağımı bozar" gibi laflara katılmıyorum, bu insanlara tepeden bakmak demektir. Bu insanların kötü tarafları olduğu gibi güzel tarafları da var... Klasik müzisyenlerin de çok fırtınalı hayatları olmuş, bizim bestecilemizin de sarayla ilişkilerinde bir sürü tatsız hikaye var...

Klasik bestecilerin biyografilerini okumaktan zevk alırsınız mı?

Mesela Beethoven'ın hayatı çok ilginç. Duyuma özürlü bir hale geliyor, "9. Senfoni" sini hiç dinleyememiş. Ama bütün notaların kafasının içinde olması çok etkileyici... Mozart'ın 35 senelik hızlı hayatında çok yüksek bir verim var. Salzburg'daki iki evine de gittim, biri doğduğu, biri yaşadığı ev... Sergilenen sazların resmini bile çektim gizlice.

Kimdir en sevdiğiniz besteciler?

Zaman içinde Mozart, Beethoven, Haydn, sonra Çaykovski, Brahms, derken Debussy, Mahler, Bruckner... Bakın şimdi odamda Liszt'in piyano sonatını dinliyorum...

Babanız programlarınızı dinler

miydi?

Dinlerdi ve bütün anonslarımı da kaydedirdi. Çok gurur duyardı.

Unutmadığınız bir anınız var mı programcılık yıllarınızdan?

Çok eski, tarihi bir televizyonumuz vardı stüdyoda. O zamanın ünlü dizi filmini hatırlarsınız: "Kaçak" dizisi, kaçak doktor Richard Kimble... Bir akşam, benim nöbetime, dizinin finali denk geldi. Önceden bütün anonslarımı banda aldım, yayının sesini çok hafif açtım, plak bittiğinde anonsa basıp banttan giriyordum. Böylece televizyondan gözümü ayırmadan "Kaçak"ın finalini izlemiştim. (gülüyor)

Hep radyodan bahsettik, İTÜ Televizyonunu ıskaladık galiba... Evde televizyonunuz var mıydı, İTÜ yayınlarını hiç izleyebildiniz mi?

Evet, vardı. Dayım yurtdışından gelmişti, ama Türkiye'ye yerleşmeden dönünce televizyonunu ve FM konsolunu ondan almıştık... Komşular ve akrabalar bize seyretmeye gelirdi, haftada bir akşam. Hatta Halit Kıvanç öylelerine "telesafir" adını takmıştı. Tam bir sosyal faaliyet oluyordu. Fecri Ebcioğlu'nun bir programı vardı, 15 günde bir yayınlanırdı. Fatih Pasiner'in programıyla dönüşümlüydü. İki de çok güzel eğlence programlarıydı.

SÖYLEŞİ: Derya Bengi